

Corinna Vossius,
lege,
Stokka undervisningssykehjem

Ingelin Testad,
seksjonsleder,
Stokka undervisningssykehjem

Rune Skjæveland,
avdelingsleder, rusavdeling,
Stokka undervisningssykehjem

«Allsang, bingo og gudstjeneste passer ikke for våre beboere»

I stedet for å fordele pasienter med rusproblematikk på tilfeldige sykehjem, får de bo på en avdeling med andre i samme situasjon. Der møter de aksept og kompetanse fra personalet.

Avrusning er ikke en av våre målsettinger. Personalet må ha et romslig syn på sosiale omgangsformer, og være forberedt på å komme i konfliktsituasjoner.

I en storby som Stavanger med 120 000 innbyggere og et tett befolket nærområde finnes det en rekke tilbud for rusavhengige. Imidlertid er disse tilbudene i all hovedsak rettet mot yngre rusavhengige og har avrusning og re-integrasjon tilbake til et normalt liv som målsetting. For rusavhengige som ikke responderer på tiltak, og som etter hvert blir tiltakende pleietrengende, eksisterer kun det kommunale omsorgsapparatet med hjemmesykepleie og sykehjem. Som en følge av dette, ble «Rusavdelingen» ved Stokka sykehjem åpnet i 2006.

Stokka sykehjem er det største kommunale sykehjemmet i Stavanger kommune med 127 pasienter og er etablert som undervisningssykehjem i Helse Stavanger. Vi har spesialavdelinger for demens, nyopprettet intermedisæravdeling. Vår avdeling for pasienter med rusproblematikk er hittil den eneste i Norge.

Avdelingens beboere

Vi startet med en halv avdeling på åtte senger, mens den andre halvparten var vanlige somatiske pasienter. Det har vist seg at ordningen fungerer godt, det finnes et større behov i kommunen, og vi har derfor fått lov til å omdisponere somatiske senger

til rus. Brukere må fylle to krav: De må ha eller ha hatt et tungt misbruk, og de må oppfylle de vanlige kravene for sykehjemsplass. Pasienter som kommer til oss, har mistet evnen til å ta vare på sine basale behov som ernæring og personlig hygiene. Mange har problemer med å akseptere hjelp fra hjemmesykepleien, eller de trenger mer hjelp enn det de får gjennom hjemmebaserte tjenester. I dag har vi elleve aktive rusbrukere, to av dem er kvinner. Våre beboere kommer fra alle sosiale lag. Vi har personer som hele sitt liv har levd på sosialstøtte, og vi har personer med betydelige midler. Noen har bodd på gaten, andre flytter til oss rett fra eget hjem. De fleste er alkoholikere. Men vi regner med at det vil komme flere pasienter som bruker illegale rusmidler eller har et blandingsmisbruk.

Målsetting

På avdelingen har vi fire hovedmålsettinger:

- Å være et trygt sted å bo
 - Stabilisere beboernes fysiske og mentale tilstand
 - Opprettholde beboernes autonomi i størst mulig grad
 - God livskvalitet
- Avrusning er ikke en av våre

målsettinger. Vi representerer et lavterskeltilbud og forventer ikke at beboerne er rusfrie i avdelingen. Til tross for dette, ser vi at de fleste reduserer inntaket av rusmidler under oppholdet, muligens fordi livssituasjonen stabiliserer seg og fordi de har trygge, forutsigbare rammer rundt seg. Alkohol er et legalt rusmiddel, og bruk av alkohol er tillatt i avdelingen. Illegale rusmidler er ikke tillatt.

Miljøtiltak

Våre brukere skiller seg fra «vanlige» sykehjemsbeboere på flere måter. De er yngre, cirka 45 til 70 år, de har vanligvis et dårlig sosialt nettverk og lite kontakt med familien. Livet deres – både fortid og nåtid – handler mye om rus, og i tillegg har de også helseproblemer. Mange isolerer seg store deler av dagen på rommet sitt, sover, røyker og ser på TV. Det kan være en utfordring å finne aktiviteter de synes det er verdt å stå opp for og som gir mening i hverdagen. Fellesarrangementer på sykehjemmet som allsang, bingo og gudstjeneste passer ikke for våre beboere. Derfor har det vært nødvendig å finne andre former for aktiviteter. Vi har anskaffet et stort lerret til hjemmekino på fellesstuen.

www.sykepleien.no

Les mer og finn litteraturhenvisninger på www.sykepleien.no

Søkeord:

Rusmiddel
Stoffmisbruk
Sykehjem
Livsstil

Foto: Marit Fonn

DRIKKER MINDRE: Alkohol er tillatt på avdeling for pasienter med rusproblematikk på Stokka sykehjem. Likevel er det flere som reduserer inntaket av rusmidler under oppholdet.

I tillegg har vi fått et biljardbord i gave. Begge deler er flittig i bruk. Avdelingen har også vært så heldig å skaffe seg en minibuss, kjærlig omtalt som «Antabussen». På tirsdager er det felles handletur, vanligvis til kolonialbutikk. Andre dager er det turer til stranden eller til byen. Bilen brukes også til å frakte pasienter til undersøkelser på sykehus eller hente våre beboere hjem fra fyllearristen og andre mislykkede byturer. For et lite vederlag lånes den også til andre avdelinger og er dermed til nytte for hele huset.

Siden miljøet i Stavanger tross alt er oversiktlig, kjenner de fleste hverandre fra før, og treffer derfor gamle venner og fiender. Men til tross for forskjellig sosial bakgrunn, danner beboerne et fellesskap hvor vanlige sosiale spilleregler blir overholdt.

Individuell hjelp

Våre beboere er personer med store personlige problemer. De fleste har ødelagt sitt sosiale nettverk, de har økonomiske og juridiske problemer, og den fysiske og psykiske helsen er svekket. Som andre sykehjemsbeboere er de ved slutten av livet når de kommer til oss.

Hver beboer får en primærkontakt som hjelper til med henven-

delser til kommunen, søknader og konflikter, og som i det hele tatt er hovedsamtalepartner. Noen pasienter ønsker å få hjelp til å begrense alkoholinntak. I så fall er det primærkontakten som avtaler den daglige kvoten med pasienten, og som også er samtalepartner ved eventuelle endringer.

De fleste beboere tilbys hjelpeverge for å få orden på inntekter, gjeld og pengebruk. Ved inntak kartlegges pasientens helsetilstand i likhet med alle sykehjemsbeboere. I tillegg tar vi smitteprøver på hiv og hepatitt A, B og C. Helsetilstanden bedres ofte med regelmessig og variert ernæring. Flere av beboerne er bevegelseshemmede og bruker rullator eller rullestol. De har hjerneorganiske skader med redusert hukommelse og redusert vurderingsevne. Personalet legger til rette for trening i ADL-funksjoner, gåtning og fysioterapi. Vi prøver å finne aktiviteter som den enkelte er interessert i og som vi kan være behjelpelig med, som for eksempel besøk på fotballstadion, hjemmebesøk, kontakt med dyr og så videre.

Personalet

Da avdelingen ble opprettet, ble stillingene utlyst internt. Dette betyr

at vi har personale som har ønsket å arbeide med denne gruppen mennesker. De må ha et romslig syn på sosiale omgangsformer og være forberedt på å komme i konflikt-situasjoner. Vanligvis er forholdet mellom våre beboere og personalet svært godt og tillitsfullt. Problemer oppstår når pasientene blir beruset og må settes grenser for. Det hender også at de får besøk av «venner» fra miljøet som ruser seg i avdelingen eller som vi må be om å forlate huset av andre grunner. De fleste konflikter takler personalet, men det hender også at vi må tilkalle politiet hvis pasienter eller besøkende blir fysisk utagerende.

Siden oppstarten har to personer sluttet. For øvrig har staben vært nokså stabil i de tre årene som har gått siden avdelingen ble startet. Sykefravær i 2007 var 3,1 prosent i forhold til 11 prosent i gjennomsnitt på huset. Vi har samme bemanningsnøkkel som de øvrige avdelinger på huset med en avdelingsleder, to sykepleiere, 7,5 hjelpepleiere, en miljøarbeider og 0,2 legestillinger. Alle i personalgruppen har lang yrkeserfaring, men hittil har ingen av oss noen formell utdanning innen psykiatri eller rus. Hver andre uke får vi

veiledning av en spesialsykepleier i psykiatri. Dette gir ikke bare mulighet til å luften frustrasjoner i et nøytralt miljø, men er først og fremst en anledning til å skifte synsvinkel og angripe vanskelige situasjoner fra nye sider. Veiledningen bidrar til å komme til en felles forståelse av målsettinger og handlingsgrunnlag i vår avdeling, og til å minke slitasjen i hverdagen.

I 2007 tok avdelingen en studietur til Danmark for å besøke E-Huset og andre rusinstitusjoner i København. Turen ga oss inspirasjon, og vi tok med oss ny kunnskap hjem til avdelingen. Selv om forholdene er forskjellige fra land til land og fra avdeling til avdeling, er det likevel mulig å overføre verdifull erfaring, lære av hverandre og slik ta noen snarveier i hverdagen. På samme måte ønsker vi å formidle vår kunnskap videre til andre kommuner som planlegger lignende tilbud. Som kjent behøver ikke hjulet å finnes opp på nytt hver gang. Besøkende er derfor hjertelig velkommen hos oss, og vi kan arrangere informasjonsmøter for små og store grupper.